

Kulturkänken - en nationell modell för barns rätt till scenkonst och kultur i skolan

ASSITEJ Sverige vill med förslaget Kulturkänken säkerställa att alla barn och unga i Sverige får återkommande möten med professionell scenkonst och kultur under sin skoltid. Trots att barns rätt till kultur varit en uttalad kulturpolitisk ambition sedan 1970-talet är tillgången fortfarande ojämlik.

Våra rapporter, "Spelar mindre roll? (2022) och "Kom Scenkonst" (2023) visar att:

- barn i socioekonomiskt starka områden och resursstarka kommuner får oftare möta kultur.
- barn i mer utsatta områden får betydligt mindre - trots större behov.
- barns möjlighet att möta scenkonst idag ofta är beroende av enskilda rektorer, lärare eller lokala eldsjälar.

Varför räcker inte Skapande skola?

Reformen Skapande skola har på många håll varit positiv, men den har inte lyckats utjämna skillnaderna. Tvärtom:

- Bidraget måste sökas årligen, vilket skapar kortsiktighet och otrygghet för skolor och aktörer.
- Alla kommuner har inte samma kapacitet att söka och administrera bidraget.
- I vissa kommuner har stödet ersatt egna kulturanslag, vilket gjort att man helt förlitar sig på Skapande skola.
- Resultatet är att barn i starkare kommuner får ta del av betydligt fler kulturinsatser än barn i svagare kommuner

Inspiration från Norge - Den Kulturelle Skolesekken

Ett framgångsrikt exempel finns redan nära oss. I Norge har Den Kulturelle Skolesekken (DKS) i över 20 år garanterat att alla barn får möta professionell konst och kultur tre gånger om året, kostnadsfritt för skolorna.

Det som gör DKS till en stark förebild för Sverige är att:

- **Liknande förvaltningsstruktur:** Norge har, precis som Sverige, en tredelad nivåstruktur med stat-region (fylke)-kommun. Modellen visar att det går att organisera kultur i skolan på ett fungerande sätt även med kommunalt självstyre.
- **Geografiska likheter:** Trots stora avstånd och regionala skillnader har DKS lyckats nå barn i både storstäder och glesbygd - en utmaning vi delar i Sverige.

- **Bred politisk förankring:** Alla partier i Norge står bakom DKS, vilket gjort satsningen stabil över tid och oberoende av regeringsskiftet.
- **Samverkan mellan skola och kultur:** Genom att två departement delar ansvaret (kultur och utbildning) blir kultur en självklar del av skoltiden – inte en tillfällighet.
- **Stödstrukturer:** Nationella kompetenscentrum, som t.ex. Scenekunstbruket, ger stöd för kvalitetssäkring och konstnärlig utveckling.

Så fungerar Kulturkången i praktiken

ASSITEJ Sveriges förslag till en svensk modell bygger på följande struktur:

- **Nationell nivå**
Staten ansvarar för finansiering, riktlinjer och uppföljning. På så sätt garanteras alla barn tillgång, oavsett kommunens resurser.
- **Regional nivå**
Regionerna blir nav med digitala utbudskataloger, turnéplanering, resurser för organisering och samordning med kulturaktörer.
- **Kommunal nivå**
Varje kommun har en kontaktperson som knyter samman skolor och region. Skolledningar och lärare får stöd i att integrera kultur i skolvardagen.
- **Kulturaktörerna**
Professionella konstnärer, fria grupper och institutioner producerar och turnerar med utbud av hög konstnärlig kvalitet för barn och unga.
För de fria scenkonstgrupperna innebär detta långsiktighet och bättre arbetsförutsättningar: istället för att lägga orimligt mycket tid på att sälja in sina produktioner till landets 290 kommuner med skiftande system, kan de fokusera på sitt konstnärliga uppdrag – att skapa och utveckla scenkonst för barn och unga.
- **Barnens delaktighet**
Eleverna involveras i planering och utvärdering, vilket stärker relevansen och gör kulturmötena meningsfulla.

Finansiering

För att bygga en långsiktig modell föreslås:

- att **Skapande skola-medlen** omfördelas till en gemensam satsning på Kulturkången.
- att delar av de **regionala kulturmedlen** riktas mot modellen.

Detta skapar ett stabilt system där finansiering inte är beroende av kortsiktiga projektansökningar, utan blir en självklar och långsiktig del av välfärden

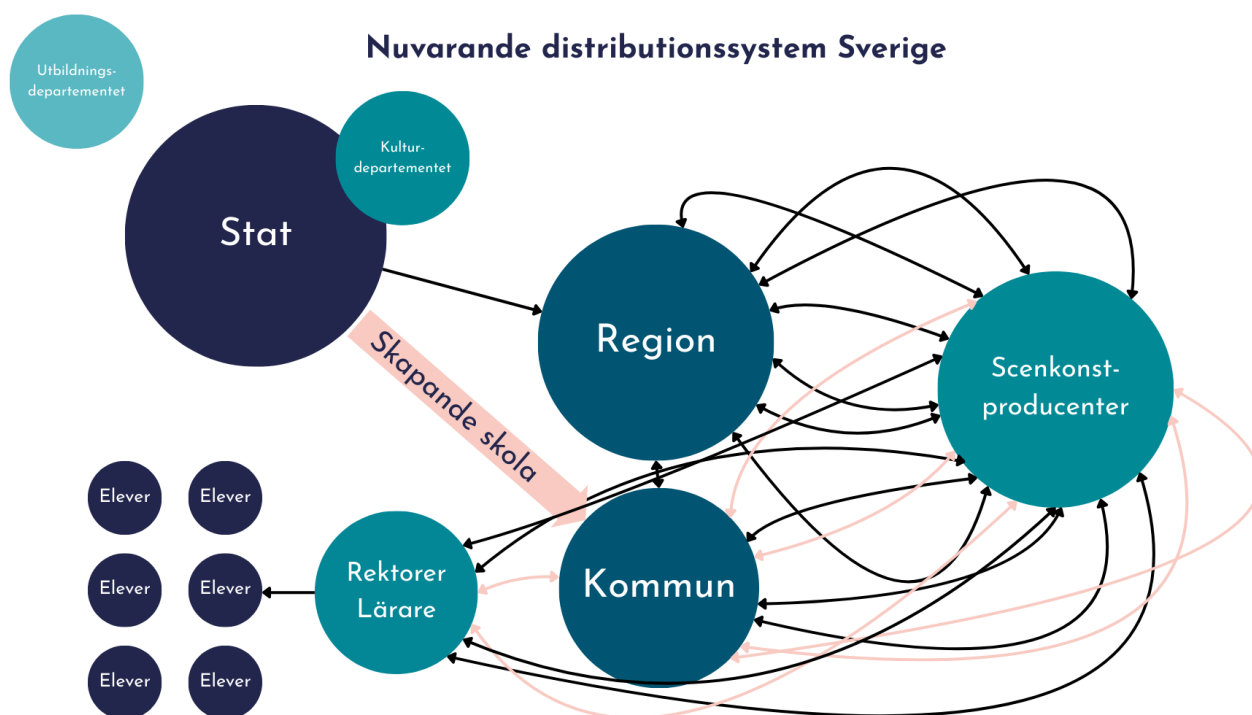
Sammanfattning

Kulturkänken är ett konkret förslag till en svensk modell inspirerad av Norges framgångsrika Den Kulturelle Skolesekken. Med statlig finansiering, regional organisering, kommunalt ansvar och kulturlivets medverkan kan vi skapa en hållbar struktur där alla barn och unga i Sverige får möta professionell konst och kultur i skolan.

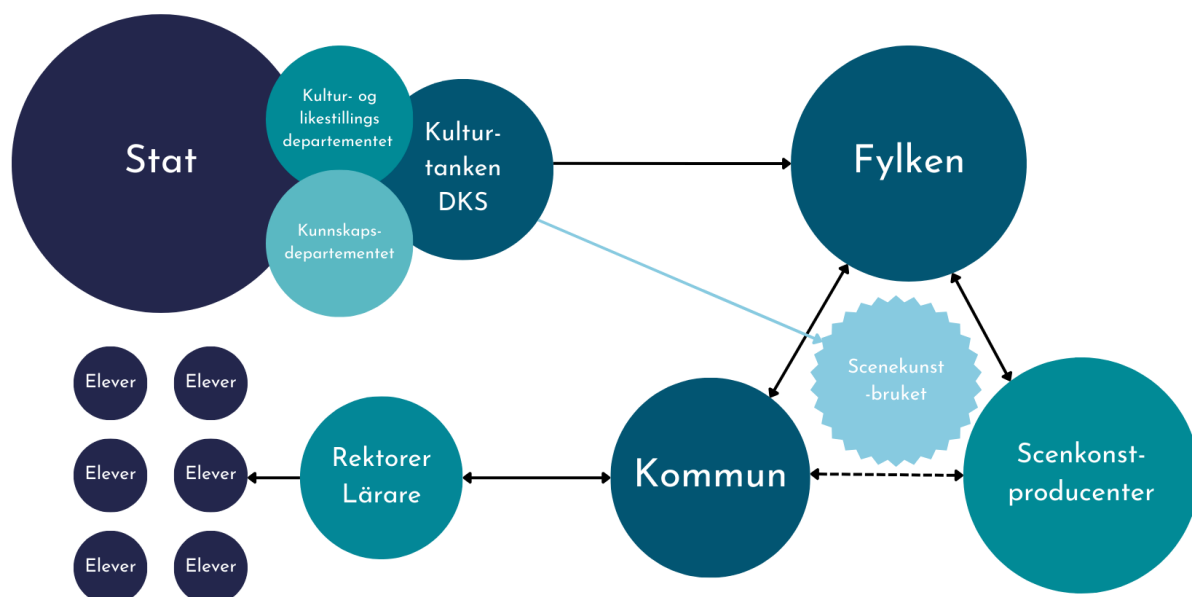
Detta är en möjlighet för oss inom scenkonsten att gemensamt driva en förändring som:

- utjämnar skillnader mellan barn i olika delar av landet,
- ger långsiktiga planeringsförutsättningar för både fria grupper och institutioner,
- stärker barns rätt till konst och kultur,
- frigör resurser så att kulturaktörer kan lägga fokus på skapandet snarare än administration och försäljning,
- gör kultur till en naturlig del av skoltiden - inte en tillfällighet.

Det är först när **stat, region, kommun och kulturliv samverkar** som vi har möjlighet att nå de nationella kulturpolitiska målen och ge alla barn i Sverige den rätt till kultur som länge varit uttalad - men ännu inte fullt ut förverkligad.

Den Kulturelle Skolesekken

Kulturkånken

